

**KETAATAN DAN PROTES DALAM POLITIK MELAYU DAN ISLAM :
SATU PERBANDINGAN DARI SEGI PERADABAN**

OLEH

SHOHANA BINTI HUSSIN

**Disertasi ini dikemukakan bagi memenuhi sebahagian keperluan Ijazah Sarjana
Sastera (M.A) Pengajian Peradaban**

**Fakulti Sastera Dan Sains Sosial
Universiti Malaya
Kuala Lumpur
1999**

Perpustakaan Universiti Malaya

A508766269

Dimikrofiskan pada..... 13.12.00
No. Mikrofis..... 15115
Jumlah Mikrofis..... 2

HAMSIH BT. MOHAMAD ZAI

UPR UNIT REPROGRAFI
PERPUSTAKAAN UT
UNIVERSITI MALAYA

PENGHARGAAN

Alhamdulillah, bersyukur ke hadrat Allah s.w.t. kerana dengan keizinan dan kerahmatan-Nya, saya diberi kekuatan dan kelapangan fikiran sehingga dapat menyiapkan penulisan disertasi ini.

Pertamanya setinggi-tinggi penghargaan saya kepada Encik Rustam Abdullah Sani, Fellow Penyelidik Kanan di Pusat Dialog Peradaban, yang menjadi penyelia saya. Beliau banyak meluangkan masa untuk membimbing dan menyemak dari peringkat awal penulisan kajian ini hingga dalam bentuk yang ada sekarang. Budi baiknya amat saya hargai dan sanjung tinggi.

Rakaman penghargaan dan terima kasih yang berpanjangan saya tujukan kepada seluruh pensyarah yang telah terlibat dalam pengajaran kursus-kursus Sarjana Pengajian Peradaban yang saya telah saya ikuti. Sesungguhnya tanpa bimbingan, dorongan dan perbincangan bersama mereka tentulah kajian ini tidak akan mencapai matlamatnya yang sebenar.

Saya juga terhutang budi kepada pihak Universiti Sains Malaysia yang telah menerima saya sebagai pemegang Fellowship di bawah Skim Rancangan Latihan Kakitangan Akademik bagi sepanjang pengajian di peringkat ijazah lanjutan ini. Jesteru pembiayaan yang telah diberikan tidaklah ternilai.

Tidak lupa ucapan terima kasih ini saya tujukan kepada pihak perpustakaan di Universiti Malaya dan Universiti Sains Malaysia yang telah memberi kerjasama dalam mendapatkan bahan-bahan penyelidikan.

Akhir sekali, saya kalungkan penghargaan dan sanjungan ini kepada insan yang istimewa, yakni suami yang sentiasa mengasihi. Juga buat Ami, Adi, dan Ar serta keluarga yang amat memahami dan memberi sepenuh sokongan dan dorongan kepada saya, sejak mula kajian ini dilakukan sehingga selesai menemui bentuknya yang ada sekarang.

Semoga segala budi dan jasa baik yang telah dicurahkan akan menjadi kebaikan dan kebajikan yang berpanjangan dan berkekalan. Insya-Allah.

Pn. Hjh. Shohana Binti Hussin
28 Tingkat Permai
Taman Brown
11700 Gelugor
Pulau Pinang

31 Mei 1999M/ 15 Safar 1420H

ABSTRAK

Penyelidikan ini akan menumpukan kepada usaha menghuraikan konsep ketaatan dan protes dari perspektif bandingan nilai dalam sistem politik Melayu dan Islam. Secara umumnya, kajian ini meliputi enam bab utama. **Bab Satu** merupakan bab pendahuluan yang menerangkan konsep dan pemaknaan istilah yang digunakan sepanjang kajian ini. Latarbelakang kajian juga dimuatkan dalam huraian tentang kepentingan kajian, matlamat kajian, skop kajian, metodologi dan sumber yang digunakan.

Bab Kedua membincangkan persoalan ketaatan dalam politik Melayu dengan tumpuan khusus kepada ideologi, perkembangan dan manifestasi ketaatan yang banyak terungkap dalam sejarah. Bab ini juga menjelaskan kehadiran Islam dan pengaruhnya dalam konteks perkembangan ini semenjak zaman tradisional sehingga ke zaman moden.

Seterusnya, **Bab Ketiga** menjelaskan doktrin ketaatan yang terkandung dalam politik Islam serta polemik tentangnya yang berterusan, lanjutan daripada tafsiran yang berbeza tentang doktrin tersebut.

Bab Keempat membentangkan nilai, ideologi dan kepentingan protes dalam politik Melayu. Perbincangan ini meliputi sebab-sebab dan bagaimana protes dilahirkan serta ditempatkan dalam politik Melayu.

Bab Kelima melanjutkan perbincangan tentang prinsip-prinsip protes yang terdapat dalam al-Quran dan al-Sunnah beserta orientasi dan kepentingan-kepentingannya.

Bab Keenam membentangkan perbandingan antara ketaatan dan protes yang terdapat dalam politik Melayu dan politik Islam. Bandingan nilai ini akan menunjukkan beberapa kontradiksi dan keselarasan, hasil daripada proses transmisi dan pengolahan semula unsur Hindu-Budha kepada unsur Islam. Implikasi dari pertembungan dua unsur ini telah menghasilkan sedikit sebanyak pengubahsuaian nilai ketaatan dan protes dalam sistem politik Melayu moden. Akhirnya, **Bab Ketujuh** mengandungi rumusan-rumusan yang menjelaskan kedudukan dan sikap terhadap dua unsur ini dalam sistem politik Melayu secara keseluruhan.

ABSTRACT

This research focuses its efforts to explain the concept of loyalty and protest from perspective to comparative value in the Malay and Islamic political systems. In overall, the study is comprises six main chapters. **Chapter One** gives an introduction explaining the concept and terminology used throughout this study. The background of the study is discussed under the importance, the objectives, the scope, the methodology and the sources of reference used.

Chapter Two discusses the issue of loyalty in the context of Malay politics with special focus on ideology, development and manifestations of loyalty found documented in history. This chapter also explains the presence of Islam and its influence in the context of this development since the traditional period up to the modern period.

Further, **Chapter Three** explains the doctrine of loyalty in Islamic politics and the continued polemics on the concept, which extends from differences in interpretations of the said concept.

Chapter Four discusses values, ideology, and the importance of protest in Malay politics. The discussion centre around the reasons behind its existence in Malay politics and how it takes position in Malay politics.

Chapter Five extends the debate on the principles of protest extracted from al-Quran and al-Sunnah, together with its orientation and significance.

Chapter Six presents a comparison between the concepts of loyalty and protest found in Malay politics on one hand and that of Islam on the other. This comparison of values attempts to show the existence of contradictions and coherence, which came about due to the transmission and reorganisation of elements of Hindu-Buddha into the Islamic elements. The implication that arises from the confrontation of the two major elements resulted in some modifications to the values with regard to the concept of loyalty and protest in the modern Malay politics. Lastly, **Chapter Seven** concludes the study by suggesting the main points explaining the position and attitude towards these two elements in the Malay political system on the whole.

KANDUNGAN

	Halaman
TAJUK	i
PENGHARGAAN	ii
ABSTRAK	iii
ABSTRACT	iv
KANDUNGAN	v
BAB 1 : PENGENALAN DAN LATAR BELAKANG KAJIAN	
1.1 : Pendahuluan	1
1.2 : Kepentingan Kajian	8
1.3 : Matlamat Kajian	9
1.4 : Skop Kajian	9
1.5 : Metodologi	10
1.6 : Sumber	11
BAB 2 : KETAATAN DALAM POLITIK MELAYU	
2.1 : Perkembangan Ketaatan Dalam Politik Melayu	12
2.2 : Manifestasi Ketaatan Dalam Politik Melayu	23
2.3 : Ideologi Ketaatan Dalam Politik Melayu	32
BAB 3 : KETAATAN DALAM POLITIK ISLAM	
3.1 : Doktrin Politik Islam	37
3.2 : Polemik Tentang Ketaatan Dalam Islam	43
BAB 4 : PROTES DALAM POLITIK MELAYU	
4.1 : Nilai dan Implikasi Protes	48
4.2 : Ideologi Protes Dalam Politik Melayu	61

BAB 5	: PROTES DALAM POLITIK ISLAM	
5.1	: Prinsip-prinsip Protes Dalam al-Quran dan al-Sunnah	64
5.2	: Kepentingan Protes Dalam Politik Islam	69
BAB 6	: PERBANDINGAN	
6.1	: Kontradiksi dan Keselarasan	72
6.2	: Kesan-kesan Ketaatan dan Protes	83
BAB 7	: KESIMPULAN	88
BIBLIOGRAFI		90